BATI DÜNYASINDA YÜKSELEN İSLAMOFOBİ VE TÜRK-ERMENİ UYUŞMAZLIĞI

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Analiz No : 2019 / 1

11.02.2019

Çeşitli yazılarımızda[1] 1915 Olayları ve bu olaylarla bağlantılı Türk-Ermeni uyuşmazlığında dinin önemli bir rol oynadığını yazmıştık. 1915 Olaylarının soykırım olarak tanıtılmasında dört unsura dayalı bir strateji izlenmektedir. Bu dört unsur siyaset, tarih, hukuk ve dindir. Bu bağlamda din unsurunun önemi, dinin doğrudan insanların duygularına hitap etme kapasitesidir.

1915 Olaylarıyla ilgili soykırım anlatısını dini temalar üzerinden ortaya koyan yazılar incelendiği zaman genelde şu hususa vurgu yapıldığı gözlemlenmektedir: Ermeniler her zaman mağdur edilen ve ezilen ilk Hristiyan millettir, Türkler ise her zaman mağdur eden ve gaddar Müslümanlardır.[2] Diğer bir deyişle bu yayınlanan yazılarla insanların aklında melek Hristiyan Ermeni ve iblis Müslüman Türk algısı yaratılmaya çalışılmaktadır. Hatta bu konuda bazen o kadar ileri gidilmektedir ki Türklerin sadece Ermenileri değil; aynı zamanda başka Hristiyan gruplar olan Rumları, Süryanileri, Keldanileri, Siriakları (En. *Syriacs*), Aramileri ve Marunileri de yok etmeye çalıştığı iddia edilmektedir. Bu anlatıyla, Justin McCarthynin ifadesiyle, Türkler soykırımcı manyaklar olarak tanıtılmaya çalışılmaktadır.

Geçmiş yazılarımızda belirtildiği gibi, böyle bir yöntemin kullanılmasının sebebi, melek Hristiyan Ermeni ve iblis Müslüman Türk imgeleri vesilesiyle çeşitli Hristiyan grupların ilgisini toplayarak, Ermeni soykırımı anlatısı konusunda bir Hristiyan dayanışması yaratmaktır. Bu strateji ile sonuç alındığı söylenebilir, zira pek çok Hristiyan grup 1915 Olaylarının tarihi verilerini hiçbir şekilde incelemeden sorgusuz sualsiz Ermeni soykırımı anlatısına destek verebilmektedir. Bu konuda, bünyesinde Ermeni Apostolik Kilisesinin ve Yakın Doğudaki Ermeni Evanjelik Kiliseler Birliğinin de yer aldığı Dünya Kiliseler Konseyinin ve Roma Katolik Kilisesi ruhani önderi Papa Fransuvanın geçmiş beyanatlarına bakmak yeterli olacaktır.[3]

Soykırım anlatısı konusunda Hristiyan dayanışması yaratmak için dini temaların

kullanılması hız kesmeden devam etmektedir. Buna daha Aralık 2018de ABDdeki diaspora Ermeni basınında yayınlanmış, Amerika ve Ermenistan: İnanç, Özgürlük ve Dostluk başlıklı bir yorum yazısından örnek verilebilir:

> Amerika; müttefikimiz Ermenistana sadık olmalı, iki ulusumuzun arasındaki derin medeniyetsel bağları onaylamalı, Ermeni Soykırımı mağdurlarına yönelik Amerikan yardım girişimlerinin gerçekleştiği zamanlara kadar uzanan aramızdaki ortak tarihi kutlamalı ve demokrasi, insan hakları ve din özgürlüğüne olan ortak bağlılığımızı daha da kuvvetlendirmelidir. Bunu inanç, özgürlük ve dostluk adına yapabiliriz ve yapmalıyız.
>
> İnanç: Başlangıç olarak, Amerikanın; Türkiyenin Birinci Dünya Savaşı döneminde Ermeniler, Rumlar, Süryaniler, Keldaniler, Siriaklar, Aramiler ve Maruniler dahil Hristiyan nüfusunu yok etme teşebbüsü konusunda dürüstçe konuşması gerekmektedir. Amerika Birleşik Devletleri hükümeti ve Amerikan sivil toplumu sayısız [sözde yok etme teşebbüsünden] sağ kalanı kurtarmış, Yakın Doğu Yardımı [Yakın Doğu Amerikan Yardım Heyeti] aracılığıyla yüzbinlerce Ermeni ve diğer Hristiyan mültecilere yardım sağlamıştır. Bu Amerikan tarihinin gerçekten gurur verici bir anı olmuştur [Not: Yazar, Yakın Doğu Amerikan Yardım Heyetinin yardıma muhtaç Hristiyanlara Osmanlı hükümetinin rızası çerçevesinde yardım ulaştırmış olduğu gerçeğini işine gelecek şekilde görmezden gelmişe benziyor. Osmanlı hükümetinin amacı yok etmek olsaydı bu yardımın Hristiyanlara ulaştırılmasını pek hâlâ engelleyebilirdi].
>
> Ülkemizin [ABDnin] günümüzde gerçekleşen mezalimleri kınamak konusundaki itibari, dış baskı sonucu [Türkiye kastediliyor] geçmiş soykırımlar konusunda sessiz kalması sebebiyle zedeleniyor. Hiçbir ülke, özellikle de Türkiye kadar Amerikan-karşıtı olan bir ülke; soykırım, insan hakları veya din özgürlüğü konusunda Amerikan politikasını veto edebilmeyi hak etmemektedir. Susturulmanın her türlüsünü reddetmeliyiz ve Ermeni Soykırımını resmi olarak kınamalı ve anmalıyız. [4]

Bu alıntıdan anlaşılacağı üzere, yazar soykırım anlatısını Hristiyanlık ve din dayanışması üzerine kurmuştur. Burada dikkat edilmesi gereken husus; Birinci Dünya Savaşı döneminde Osmanlı İmparatorluğunda Hristiyan azınlıklarla ilgili yaşanan iç karışıklıkların ve çatışmaların iktidar mücadelesi (örnek olarak Osmanlıdan bağımsızlık elde girişimleri) ve Osmanlı topraklarına saldıran işgalci kuvvetlerle yapılan iş birliği yüzünden yaşandığıdır. Yani yazarın ima ettiğinin aksine, Hristiyanlarla ilgili yaşanan olaylar din temelli değil, siyaset temellidir. Ayrıca Osmanlı hükümetinin Hristiyan azınlıkları yok etmek niyetiyle hareket ettiğini ortaya koyan hiçbir belge bulunmamaktadır. Bu sebeple Hristiyanların yok edilme hikayeleri genelde doğruluğu ispatlanamayacak aile anıları ve savaş propagandasının zirve yaptığı bir dönemde yayınlanan Batılı gazetelerin haberleri üzerine oturtulmaya çalışılmaktadır.[5]

Din teması üzerine oturtulan bu anlatı ne kadar zayıf olsa da dünya çapında Hristiyan gruplar arasında var olan dayanışma sayesinde etkinliğini sürdürmektedir. Bu anlatı aynı zamanda son yıllarda Batı dünyasında giderek kuvvetlenmekte olan -özellikle

Müslümanlara yönelik- yabancı düşmanlığı sayesinde daha da kullanılabilir hale gelmektedir. 2008 küresel mali krizinin yarattığı toplumsal öfke ve çaresizlik, çok kültürlülük ve siyasi doğruculuk (En. *political correctness*) ile ilgili yaşanan toplumsal bıkkınlık, DAEŞ gibi terör örgütlerinin saldırılarının yarattığı korku ve Suriye gibi ülkelerden kaynaklanan yoğun göç; hem ABD hem de Avrupa ülkelerinde bu tür gelişmelerin yarattığı toplumsal tepkiden beslenen tepkisel ve yabancı düşmanı popülist siyasi hareketlerin yükselmesine sebep olmuştur.

Daha adaylık döneminin başlamasıyla birlikte Müslüman karşıtı söylemler ortaya koyan Donald J. Trump ABD Başkanı, evanjelik Hristiyan kimliğiyle tanınan Mike Pence ise Başkan Yardımcısı olmuştur. Yanlış veya çarpıtılmış bilgilerle dolu yayınlarında tüm dünyadaki Müslümanları bir tehdit unsuru olarak yansıtan Gatestone Instituteun 2013-2018 arasında yöneticiliğini yürütmüş olan John Bolton, Trump Yönetiminin Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak görev yapmaktadır.[6] Sahte haber yaymakla suçlanan aşırı sağ eğilimli Breitbart News Networkün eski idari işler yöneticisi Steve Bannon ise Trump Yönetiminin ilk aylarında Baş Stratejist olarak görev yapmıştır.

Avrupada ise örnek olarak Almanya, Fransa, Avusturya, Hollanda, İsveç ve İtalyada yabancı düşmanı aşırı sağ eğilimli popülist partiler seçimlerde ciddi başarılar elde etmişler veya siyasetin önemli aktörleri haline gelmişlerdir. Bu popülist partilerin seçmen üzerindeki etkisinin farkına varan diğer yerleşik partiler ise bu popülist partilerin yabancı düşmanı söylemlerini taklit etmeye başlamıştır.[7] Tüm bu gelişmelerin yarattığı siyasi ve sosyal ortamda, Batılı ülkelerde İslamofobik beyanatlarda bulunmak artık giderek kabul edilir hale gelmeye başlamıştır.

Osmanlı İmparatorluğunun Hristiyan Avrupa devletleri ile tarihteki başarılı mücadelesi sebebiyle Avrupa toplumlarının zihinlerinin derinliklerinde Müslüman Türke yönelik bir karşıtlık ve bazen de bir düşmanlık vardır. Bu zihniyet, Avrupadan yoğun göç yoluyla ABDye sıçramıştır. ABDde Osmanlı İmparatorluğu ve onun Müslüman unsurlarına karşı olan tutum o kadar şüpheci ve düşmanca olmuştur ki, 1880lerde İmparatorluktan ABDye gelen Müslüman göçmenlere Osmanlı padişahına herhangi bir sadakat beslemediklerine dair yazılı yemin ettirilmiş, ancak buna rağmen çoğunluğunun vatandaş olmasına müsaade edilmemiştir.[8]

Müslüman Türke karşı Batılı toplumların zihinlerinin derinlerine yerleşmiş bu karşıtlık ve düşmanlık, günümüzde popülist siyasette kendisine hareket alanı bulan İslamofobi ile yeniden körüklenmeye başlamıştır. Bu, 1915 Olaylarıyla ilgili soykırım anlatısını dini temalar üzerinden ortaya koymaya çalışanlar için altın bir fırsat niteliğindedir. Günlük hayatta İslamofobik söylemlere maruz kalan ve akıllarında olumsuz bir Müslüman Türk imgesi taşıyan insanların dini temalarla soykırım anlatısı konusunda ikna edilmesi tahmin edileceğe üzere çok daha kolay olacaktır. Dolayısıyla önümüzdeki yıllarda 1915 Olaylarının dini temalar üzerinden soykırım olduğunu kanıtlamaya çalışan çalışmalara daha sık rastlanması şaşırtıcı olmayacaktır.

**Resim kaynağı: Economist.com*

[1] Örnek olarak bakınız: Mehmet Oğuzhan Tulun, Papa Fransuvanın Ermenistan Resmi Ziyareti, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2016/37, 22 Haziran 2016, https://avim.org.tr/tr/Yorum/PAPA-FRANSUVA-NIN-ERMENISTAN-RESMI-ZIYARETI

[2] Mehmet Oğuzhan Tulun, Din Ve Çifte Standartlar, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2016/25, 22 Nisan 2016, https://avim.org.tr/tr/Yorum/DIN-VE-CIFTE-STANDARTLAR

[3] Not: Papa Fransuvanın Hristiyan dünyasında ekümenizmin pekiştirilmesi için soykırım anlatısını kendi lehine kullanmış olduğu da unutulmamalıdır. Bakınız: Mehmet Oğuzhan Tulun, Papa Fransuva Ekümenizm İçin Bastırıyor, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Yorum No: 2016/39, 29 Haziran 2016, https://avim.org.tr/tr/Yorum/PAPA-FRANSUVA-EKUMENIZM-ICIN-BASTIRIYOR

[4] Aram Hamparian, America and Armenia: Faith, Freedom, and Friendship, *Asbarez*, December 30, 2018, http://asbarez.com/176929/america-and-armenia-faith-freedom-and-friendship/

[5] Yrd. Doç. Yüksel Küçüker ve Prof. Hikmet Öksüz, Tarihsel Arka Planıyla Pontus Meselesi, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Rapor No: 11, Nisan 2017, https://avim.org.tr/images/uploads/Rapor/rapor-11.pdf ; Teoman Ertuğrul Tulun, The Pontus Narrative And Hate Speech, *Center for Eurasian Studies (AVİM)*, Report No: 14, May 2017, https://avim.org.tr/images/uploads/Rapor/rapor14_1.pdf

[6] Gatestone Chairman, Ambassador John R. Bolton, Selected by President Trump as National Security Advisor, *Gatestone Institute*, March 23, 2018, https://www.gatestoneinstitute.org/12080/john-bolton-national-security-advisor ; Brennan Weiss, Trump's new national security adviser chairs a group that has spread false claims about Muslim refugees in Europe, *Business Insider*, March 23, 2018, https://www.businessinsider.com/john-bolton-gatestone-institute-muslim-refugees-2018-3

[7] Örnek olarak bakınız: Hazel Çağan Elbir, Avrupanın Aşırı Sağ İle Sınavı: Avusturya, *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2017/23, 22 Aralık 2017, https://avim.org.tr/tr/Analiz/AVRUPA-NIN-ASIRI-SAG-ILE-SINAVI-AVUSTURYA ; Teoman Ertuğrul Tulun, Yüzyıllık Beyaz Üstüncülük Ve İsveçte Aşırı Sağın Yükselişi: İlerlemeci Değerler Ve Politikalar İçin Ciddi Bir Tehdit Mi Doğuyor? *Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)*, Analiz No: 2018/2, 2 Ocak 2018, https://avim.org.tr/tr/Analiz/YUZYILLIK-BEYAZ-USTUNCULUK-VE-ISVEC-TE-ASIRI-SAGIN-YUKSELISI-ILERLEMECI-DEGERLER-VE-POLITIKALAR-ICIN-CIDDI-BIR-TEHDIT-MI-DOGUYOR ; Teoman Ertuğrul Tulun, The Steady Rise Of Far-Right In Sweden - Hürriyet Daily News - 14.09.2018, *Center for Eurasian Studies (AVİM)*

, Blog No: 2018/56, September 14, 2018, https://avim.org.tr/Blog/THE-STEADY-RISE-OF-FAR-RIGHT-IN-SWEDEN-HURRIYET-DAILY-NEWS-14-09-2018

[8] Daniel Burke, The secret costs of Islamophobia, *CNN*, November 15, 2016, https://edition.cnn.com/2016/09/23/us/islamerica-secret-costs-islamophobia/index.html

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "BATI DÜNYASINDA YÜKSELEN İSLAMOFOBİ VE TÜRK-ERMENİ UYUŞMAZLIĞI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2019 / 1. Şubat 11. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Analiz/BATI-DUNYASINDA-YUKSELEN-ISLAMOFOBI-VE-TURK-ERMENI-UYUSMAZLIGI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır